

Instruks for anvendelse af tvang i forbindelse med somatisk behandling

Godkendt af: Myndighedschef Ove G. Jensen den 22.01.2020

OBS: Tvang ved somatisk behandling kan alene finde sted efter forudgående instruks fra en læge eller en tandlæge, og når denne udtrykkeligt har besluttet, at en behandling skal foretages med tvang.

1.0 Lovens betingelser for brug af tvang ved somatisk behandling

I henhold til sundhedsloven er sundhedsfaglig behandling som udgangspunkt kun mulig, såfremt borgeren giver sit samtykke. Men for at sikre, at borgere, der mangler evnen til at samtykke eller modsætter sig behandling - grundet deres funktionsevne - også modtager den nødvendige behandling, så giver tvangsbehandlingsloven mulighed for gennemførelse af somatisk behandling med tvang.

1.1 Tvangsbehandlingsloven gælder for læger og tandlæger, samt for den behandling, der finder sted på offentlige sygehuse og tandklinikker, herunder omsorgstandplejen.

Den behandlingsansvarlige læge/tandlæge kan således beslutte, at den enkelte borger skal modtage somatisk behandling med tvang, såfremt behandlingen er afgørende for, at borgerens helbredstilstand ikke forværres.

Følgende betingelser skal være opfyldt, før tvang lovligt vil kunne anvendes i forbindelse med somatisk behandling

- Borgeren er fyldt 15 år og mangler varigt evnen til at samtykke til den konkrete behandling.
- Den behandlingsansvarlige læge/tandlæge skal sikre, at borgerens frivillige medvirken er forsøgt opnået via motivation, støtte og pædagogisk indsats.
- Alle andre muligheder end brug af tvang for gennemførelse af behandlingen, skal være forgæves afprøvet eller overvejet.
- Den behandlingsansvarlige læge/tandlæge kan træffe beslutning om gennemførelse af tvangsbehandling, hvis følgende 3 betingelser er opfyldt:
  1. undladelse af at behandle borgeren vil føre til **væsentlig forringelse** af borgerens helbred eller sundhedstilstand og
  2. behandling anses for **nødvendig** for at forhindre denne væsentlige forringelse og
  3. det efter en **helbredsbedømmelse** fremstår som den bedste løsning for borgeren at gennemfører behandlingen

- Lægen skal udfærdige en skriftlig afgørelse på, at behandlingen gennemføres uden borgerens samtykke eller mod borgerens vilje. Afgørelsen skal indeholde en præcis beskrivelse af behandlingen og det tvangsindgreb, der evt. må anvendes ved gennemførelse af behandlingen.
- Lægen skal indhente et stedfortrædende samtykke til behandlingen og til det nødvendige tvangsindgreb fra borgerens pårørende, værge, fremtidsfuldmægtig eller anden fagperson med særligt indsigt på området.

2.0 Typer af tvang

Til brug for gennemførelse af den nødvendige sundhedsfaglige behandling kan den behandlingsansvarlige læge/tandlæge træffe beslutning om anvendelse af henholdsvis fysisk fastholdelse eller beroligende medicin. Disse to muligheder vil dog ofte anvendes i kombination, ex. anvendelse af fysisk fastholdelse for at give borgeren beroligende medicin.

Ved anvendelse af fysisk fastholdelse skal det understreges, at der **ikke** må anvendes hjælpemidler i forbindelse med fastholdelsen.

Derudover kan den behandlingsansvarlige læge/tandlæge træffe beslutning om, at borgeren skal tvangsindlægges på et offentligt sygehus, såfremt behandlingen ikke kan foregå i borgerens eget hjem/borgerens tilbud. I forbindelse med tvangsindlæggelse vil der tillige være mulighed for at tilbageholde borgeren, således at borgeren bliver på sygehuset mens behandlingen pågår eller iværksætte tvangstiltag i fht. borgerens personlige hygiejne, såfremt dette er nødvendigt af hensyn til borgerens selv, andre patienter eller personalet på sygehuset.

3.0 Særligt vedrørende skjult medicinering

I henhold til vejledning om patienters/beboeres retsstilling på plejehjem og i plejeboliger, er det som udgangspunkt ikke tilladt, at anvende skjult medicinering. Dette betyder, at medarbejderen ikke må skjule medicin i mad eller drikke for at få borgeren til at indtage medicinen.

Som en undtagelse hertil kan skjult medicinering dog anvendes efter tvangsbehandlingsloven, **såfremt** den behandlingsansvarlige læge/tandlæge tydeligt tager stilling hertil i selve afgørelsen om gennemførelse af tvangsbehandlingen. Det understreges, at den enkelte leder/medarbejder **ikke** kan træffe beslutning om anvendelse af skjult medicinering i forbindelse med tvangsbehandling eller i forbindelse med andre former for behandling.

4.0 Særligt vedrørende afgørelsen – beslutningskompetence og delegation

Det er kun den behandlingsansvarlige læge/tandlæge, der har kompetence til at træffe afgørelse om iværksættelse af tvangsbehandling. Den enkelte leder eller medarbejder i kommunens tilbud kan således **IKKE** træffe beslutning om anvendelse af tvang i forbindelse med somatisk behandling.

Den behandlingsansvarlige læge/tandlæge kan dog delegere selve udførelsen af behandlingen samt eventuelle tvangsindgreb i forbindelse med gennemførelse af behandlingen til andre sundhedspersoner og deres medhjælpere, herunder sygeplejersker, social- og sundhedsassistenter, pædagoger osv.

Såfremt selve behandlingen og eventuelle tvangsindgreb til gennemførelse heraf delegeres til medarbejdere i kommunens tilbud, så skal lægens afgørelse om tvangsbehandling dokumenteres i borgerens journal i kommunens journalsystem **forinden** behandlingen påbegyndes.

5.0 Registrering og indberetninger

Den behandlingsansvarlige læge eller tandlæge skal udfærdige en tvangsprotokol i borgerens sundhedsjournal, når der træffes afgørelse om, at iværksætte en tvangsbehandling. En kopi af denne tvangsprotokol skal sendes til borgerens tilbud, såfremt tvangsbehandlingen skal foregå i borgerens tilbud.

Ligeledes skal tvangsbehandlingen registreres ude i det tilbud, der eventuelt udfører tvangsbehandlingen og eventuelle tvangsindgreb til gennemførelse af behandlingen. Denne registrering skal ske dels via et notat i borgerens kommunale sag og dels via en indberetning i lighed med indberetninger om magtanvendelse efter servicelovens bestemmelser.

Såfremt selve tvangsbehandlingen udføres ude i borgerens tilbud/eget hjem, så skal den ansvarlige medarbejder - straks efter behandlingen er sket - udfærdige et notat i borgerens journal herom. Notatet skal indeholde:

- Dato og klokkeslæt for tvangsbehandlingen
- Behandlingssted
- Navn, autorisationsID eller titel på de personer, der anvender tvangsbehandlingen
- Beskrivelse af selve tvangsindgrebet
- Oplysninger om forsøgt tillidsskabende tiltag og motivation forud for, under og efter tvangsbehandlingen

Den ansvarlige medarbejder skal herefter sende kopi af journalnotatet samt kopi af den behandlingsansvarlige læges/tandlæges afgørelse om tvangsbehandling til registrering i Myndighedssekretariatet via mailadressen magtindberetning@aalborg.dk. (Notatet skal **IKKE** sendes til øvrige modtagere)

6.0 Vejledning i forbindelse med anvendelse af tvang ved somatisk behandling

Det understreges, at den enkelte leder/medarbejder i borgerens tilbud **ikke** har en selvstændig kompetence til at træffe beslutning om tvangsbehandling. Den enkelte leder/medarbejder kan alene handle ud fra den behandlingsansvarlige læge eller tandlæges instruks og dermed på delegeret ansvar. Således har den behandlingsansvarlige læge/tandlæge vejledningspligt i forhold til gennemførelse af tvangsbehandlingen.

Såfremt den enkelte leder/medarbejder er i tvivl om behandlingens omfang, så skal den enkelte leder/medarbejder derfor søge dette afklaret hos den behandlingsansvarlige læge/ tandlæge eller søge rådgivning hos Myndighedssekretariatets jurister inden for almindelig åbningstid.

Ved akut behov for juridisk hjælp i forhold til tvangsbehandling uden for normal arbejdstid kan Myndighedschef Ove G. Jensen kontaktes på tlf. nr. 25 20 54 20.